

בטיחות וגיהות בטיפול באשפה עירונית

**עובדי הניקיון ברשויות המקומיות הם בדרך כלל אנשים "שקופים",
ששעות פעילותם חריגות, וכך גם הסיכונים בעבודתם.
בקרב תצא לאור חוברת של המוסד לבטיחות ולגיהות, שתתאר את סיכוני
הבטיחות בעבודת מכני האשפה בעיריות ואת הדרכים למניעתם**

מאת המוסד לבטיחות ולגיהות

תצלומים: המוסד לבטיחות ולגיהות

שינוע מכל אשפה

חוקים ותקנות

ההתייחסות לבטיחות ולגיהות בעבודת עובדי ניקיון לא מופיעה בחוקים ובתקנות באופן ישיר, אך מיוצגת בכמה תקנות:

- תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט-1999.
- התקנות מתייחסות לחובת המעסיק לתת הדרכה לעובדים על הסיכונים במקום העבודה.
- תקנות הבטיחות בעבודה (גיהות תעסוקתית ובריאות הציבור העובדים באבק מזיק) התשמ"ד-1984. אבק מזיק מוגדר בתקנות כ"אבק העלול לגרום למחלות ריאה, הידועות בשם פנוימוקוניוזיס או לנזק בריאותי אחר שמקורו בחומר".

העצמאות ועצרות אחרות, שבהן אנחנו מצליחים לייצר כמויות אשפה חריגות. עובדי הניקיון כוללים הן את נהגי המשאיות והן את העובדים האחראים לניטול והעמסת פחי האשפה; עובדי איסוף גזם (עגורן להעמסה עצמית), מפעילי מכונות לטאטוא כבישים ועוד. העבודה קשה מבחינה פיזית. הם עובדים בכל תנאי מזג האוויר - בקיץ החם והלח, ובגשמי החורף הסוערים. סביבת העבודה אינה "נעימה", מבחינת ריחות, רעש עירוני, בעלי חיים שעלולים להעביר מחלות, כגון חולדות עכברים וחזירים, כלבים משוטטים ועוד. קיימת חשיפה למוזהמים באשפה עצמה, וחשיפה למוזהמים סביבתיים, הנמצאים באוויר, כגון תחמוצות חנקן, עשן מכוניות ועוד. העובדים חשופים לפגיעות מצד כלי תחבורה בכבישים, למאמצים גופניים בהרמה ובניטול פחי אשפה, וכן, ללחץ להספיק ולעבוד מהר.

רוב פעולות היום-יום שלנו כרוכות בייצור פסולת. על פי נתוני המשרד להגנת הסביבה, נכון לשנת 2018, בכל שנה מיוצרת בישראל כ-5.3 מיליון פסולת עירונית ומסחרית, כשליש ממנה פסולת אורגנית. נוסף על הפסולת העירונית, אנחנו מיצרים עוד כ-6 מיליון טון של פסולת בנייה. כמות הפסולת גדלה בקצב שנתי של כ-1.8%.

הפסולת הזאת נמצאת בפחים טמוני קרקע, בפחי אשפה ביתיים, המכונים "דולבים", בפחים אחרים או בערמות של קרטונים או גזם שלפעמים "מתגלגל" ברחובות הערים ועובדי הניקיון ברשויות אוספים ומפנים.

עובדי הניקיון הם בדרך כלל אנשים "שקופים", הן בשל שעות פעילותם, ובעיקר בשל אופי עבודתם. ה"שקיפות" הזו גם עולה לא אחת בתאונות עבודה. עובדי הניקיון פועלים לרוב בשעות הבוקר המוקדמות, אבל לעתים גם בשעות לילה חריגות, כמו למשל לאחר חגיגות

משאית דחס

עובדי הניקיון הם בדרך כלל אנשים "שקופים", הן בשל שעות פעילותם, ובעיקר בשל אופי עבודתם. ה"שקיפות" הזו גם עולה לא אחת בתאונות עבודה. עובדי הניקיון פועלים לרוב בשעות הבוקר המוקדמות, אבל לעתים גם בשעות לילה חריגות, כמו למשל לאחר חגיגות העצמאות ועצרות אחרות

חלקית של אחת מהאצבעות ופגיעה עצבית בכף היד. נוכח רשלנותו הברורה של המעסיק, אשר לא סיפק לתובע אמצעי מיגון כנדרש ומכשירים תקינים לביצוע עבודתו, התובע פוצה במסגרת הסכם פשרה בסך 160,000 שקל, וזאת, מעבר לתגמולי המוסד לביטוח לאומי."

■ ■ ■

אירוע נוסף התרחש כשפועל תברואה אחר נפגע תוך כדי ניסיון להעלות עגלת זבל כבדה מהכביש למדרכה. העגלה התדרדרה, הפילה את התובע לאחור, ועקב כך, נשברו צלעותיו והוא אף נפגע בגבו. גם באירוע זה קבע ביהמ"ש כי על המעסיק היה לספק לתובע אמצעים לביצוע עבודתו בבטחה. נראה, כי אילו היה התובע מבצע את פעולת ההזזה של העגלה עם עובד נוסף, תאונה זו הייתה נמנעת.

זהירות, תאונות

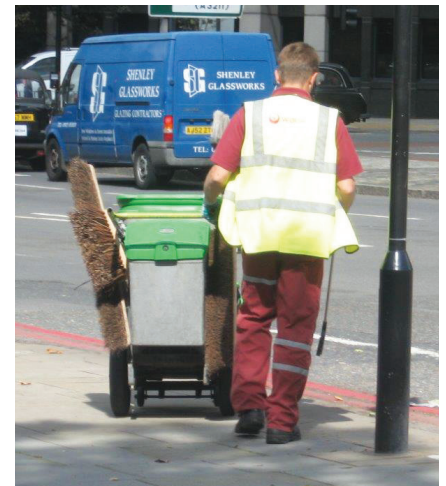
לפני כמה שבועות נקרתה בדרכי ברחובות רמת השרון משאית אשפה. בסקרנות, עקבתי אחר תהליך עבודתה. השמירה על הבטיחות לא התקיימה כלל. העובד החזיק בידו סיגריה ועישן תוך אחיזת המשאית מאחור ביד אחת בלבד. לעתים הוא נעמד מימין לתא הנהג, על מדרגת הכניסה לתא, בעת שהמשאית נסעה.

תאונות שתועדו באינטרנט:

"...התובע עבד אצל הנתבעת במחלקת התברואה...תפקידו היה הוצאת עגלות האשפה ממתקנים שבהם הונחו והכנתן להעמסה על משאיות האשפה. ביום 20.4.93 הגיע התובע למתקן האשפה... לגרסתו, הוא הוציא את עגלת האשפה שהייתה עמוסת חומרי בניין כבדים, והחל להורידה בגרם המדרגות, כאשר הוא עומד לפני העגלה ובולם אותה בגופו. העגלה, שהייתה, כאמור, כבדה במיוחד, התגלגלה לעברו, דחפה אותו, דרסה אותו והתהפכה. הוא נפגע בגבו והפגיעה אף גרמה לבעיה בתחום האורולוגי, האורתופדי והנפשי."

■ ■ ■

"...מדובר בבחור צעיר, עובד משאית זבל, אשר בזמן שהמתין לכך שמכל הזבל יתרוקן אל תוך המשאית, השתחרר מחיבורו חלק מהמכל והחל לגלוש לכיוון התובע ופגע בעוצמה בידו. כתוצאה מכך, התובע סבל מקטיעה

ניקוי רחובות

- תקנות הבטיחות בעבודה (ציוד מגן אישי) התשנ"ז-1997. על פי התקנות, חובה על העובדים במקומות שיש סכנת החלקה או סכנה של חדירת גופים חדים לרגל, לנעול נעלי בטיחות. כמו כן נדרשים העובדים להשתמש בביגוד מחזיר אור בכבישים ובמדרכות, למניעת פגיעה מכלי רכב, ובכפפות מגן.
- פקודת הבטיחות בעבודה (נוסח חדש) תש"ל-1970. בפקודה מופיעים נושאים שרלוונטיים לעובדים בטיפול באשפה עירונית: דרכי עבודה במקום מוקף - איסור כניסה למי שאיננו מאושר לתוך מכל הדחס של משאית אשפה ועוד.

משאית למיחזור פלסטיק

מכונת ניקוי מרצפות

פינוי אשפה עם עובד מכון

דוגמה מהספר

נספח 1 - טופס בדיקת משאית אשפה יומי/שבועי

תאריך: _____
 מד אוי: _____

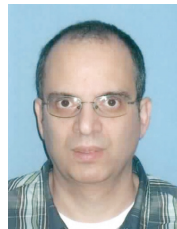
הנשא	מס"ד	תיאור הבדיקה	תקין	לא תקין	הערות
בטיחות כללית		תקינות מפקדי ההפעלה מדרגות עמידה אחוריות "חכמות": ביטול נסיעה לאחור, ביטול דחס, הנבלת מהירות עד 30 קמ"ש ידיות אחיזה לפועלים			
		מפקס חירום, מפקס חילוץ צליל חיוני נסיעה לאחור צויד מגן אישי (אפוד זוהר) מדרגות עלייה לקבינה תאורת עבודה בלילה			
מכונאות		אונטרקום תקשורת לתא נהג קיום טופס בודק הרמה מסמך ובתוקף תקנות קופסאות חשמל מניעת דליפות אוויר או שמן צמיגים גירוד			
		שמן מנוע מים ברדיאטור מערכת דחס, זרועות הרמה תדלוק דליפות שמן מנוע או שמן הידראולי תאורה, פנסים			
חשמל		מצברים מגבים, מתזי מים צופר מערכת מיזוג אוויר כריות אוויר			
		שמשות תאונות שילוט מושבים / משענות מראות			
מרכב		טכוגרף מטפה כיבוי אש עזרה ראשונה			
		משולש אזהרה יעה, מטאטא ואת חפירה חגורות בטיחות			
אביזרי עזר		רישיונות וביטוח בתוקף			

שם וחתמת הבודק: _____

"...מדובר בבחור צעיר, עובד משאית זבל, אשר בזמן שהמתין לכך שמכל הזבל יתרוקן אל תוך המשאית, השתחרר מחיבורו חלק מהמכל והחל לגלוש לכיוון התובע ופגע בעוצמה בידו. כתוצאה מכך, התובע סבל מקטיעה חלקית של אחת מהאצבעות ופגיעה עצבית בכף היד. נוכח רשלנותו הברורה של המעסיק, אשר לא סיפק לתובע אמצעי מיון כנדרש ומכשירים תקינים לביצוע עבודתו, התובע פוצה במסגרת הסכם פשרה בסך 160,000 שקל, וזאת, מעבר לתגמולי המוסד לביטוח לאומי"

הטיפול באשפה ברשויות המקומיות

המוסד לבטיחות ולגיהות עמל על הפקת חוברת חדשה בנושא הטיפול באשפה בעיריות וברשויות המקומיות. הכותב, מאיר אסייג, הוא הממונה על הבטיחות והגיהות בעיריית פתח תקווה. בדברי ההקדמה כותב אסייג: "עיסוק בפינוי אשפה, מטבע הדברים, מסוכן ומלווה במרבית סוגי הסיכונים הקיימים: ביולוגיים, כימיים, מכניים, פיזיים, חשמליים ואש."

מאיר אסייג, ממונה הבטיחות בעיריית פ"ת

עובד פינוי אשפה מתמודד מדי יום עם גורמים סביבתיים בעייתיים, האופייניים לעבודתו, כגון דחיפה ומשיכה של פחי אשפה ("דולבים"), שעשויים להיות כבדים בתנועה על גבי משטחים רטובים, מזג אוויר קיצוני, טיפול במגוון סוגי אשפה, תנועת אנשים, בייחוד ילדים, בסביבת העבודה, תנועת כלי רכב או רכבים חונים, בעלי חיים ועוד. הסטטיסטיקה של עיריית פתח תקווה מלמדת שעובדי פינוי אשפה עומדים בראש סולם תאונות העבודה וימי ההיעדרות הנגזרים מהן. במהלך השנים, עבודות פינוי אשפה אף גבו מחיר יקר מאוד בחיי אדם."

לסיכום: השמירה על הבטיחות בעבודת עובדי הניקיון בעיריות וברשויות המקומיות, בין אם בהעסקה ישירה או כעובדי קבלן, מחויבת בחוקים ובתקנות במדינה. הסכנות בהיבט הבטיחותי והגיהותי בעבודה זו רבות. יש להקפיד לבצע הדרכות, כנדרש על פי החוק, ומעקב אחר עבודתם, כדי להקטין את שיעור הנפגעים בתאונות עבודה.

הספר, שיצא בקרוב, הוא כלי עזר מצוין לממונים על הבטיחות בעבודה והעוסקים בנושאי הבטיחות בעבודה כדי לקדם את בטיחותם של עובדי הניקיון. ■